

Soví spev Potopa (PROCHÁZKOVÁ, Iva, 2008. Soví spev Potopa. Bratislava: Vydavateľstvo Q111, prel. Kveta Dašková. 130 strán. ISBN 978-80-89092-41-3)

Anna Timková Lazurová, Filozofická fakulta, Inštitút slovakistických, mediálnych a knižničných štúdií, Prešovská univerzita v Prešove, anna.timkova-lazurova@unipo.sk

Vnímavý človek si v súvislosti s vekom a aktuálnym prežívaním po celý svoj život kladie množstvo otázok, na ktoré sa následne snaží nájsť viac či menej uspokojivé odpovede. V čase dospievania - v období utvárania vlastnej identity - sa v tomto ohľade nevyhne otázkam týkajúcim sa svojej vlastnej existencie, svojho miesta vo svete, ale i uvažovaniu o živote ako takom. Pre čitateľov približne od štrnástich rokov, predovšetkým však práve pre tých, ktorí sa hlbšie zamýšľajú nad sebou, spoločnosťou, priateľstvom, láskou a pod., je určená próza Ivy Procházkovej *Soví zpěv*, ktorá v slovenskom preklade Kvety Daškovej vyšla pod názvom *Soví spev Potopa*. Autorka knihy, ktorá je jednou z najuznávanějších českých spisovateliek píšucich pre deti a mládež, zasadila príbeh hlavných hrdinov do nie príliš vzdialenej budúcnosti – do Brém polovice 21. storočia. I keď by sme na základe tejto skutočnosti mohli danú knihu považovať za príspevok do žánru sci-fi, podľa môjho názoru, vychádzajúc z jej zacielenia na typické a súčasne aktuálne javy súvisiace so špecificky mládežníckym aspektom spoločenského spolužitia, ide predovšetkým o nesmierne vzácny kúsok spoločenskej prózy pre mládež s referenčným hrdinom. Posunutie príbehu do budúcnosti je priestorom na vykreslenie autorkinej vízie stavu spoločnosti, ku ktorému v dôsledku neustáleho vedecko-technického pokroku na jednej strane a prehlbujúcich sa globálnych ekologických problémov na strane druhej smerujeme. Názov slovenského vydania – *Soví spev Potopa* - predznamenáva strhujúcu udalosť, ku ktorej v priebehu deja dochádza. Motív neúfňajúceho dažďa a jeho následné vyústenie do prírodnej katastrofy sa nesie celou sujetovou kostrou prózy. Táto „upršaná realita“ je pozadím, na ktorom sa čitateľovi vo forme ja-rozprávania hlavného hrdinu – 17-ročného študenta Armina – predostiera životná skutočnosť dospievajúceho chlapca žijúceho v pretechnizovanom veku 21. storočia, označovaného za „storočie ľudskosti“. Paradoxne k tomuto prívlastku sa však toto storočie stáva časom, v ktorom sa práve ľudskosť zo vzťahov postupne vytráca a realitou sa stáva čoraz väčšia úzkostná osamelosť spojená s hrozbou nadvlády techniky a mechanizácie nielen nad dieťaťom či dospelým, ale i nad civilizáciou ako takou.

Prostredníctvom úvah vnímavého tínedžera sa čitateľovi odкрýva celý komplex problémov súvisiacich s naznačeným stavom spoločnosti. Medzi tie, ktoré sa detí a dospievajúcich v texte bytostne dotýkajú, patria problémy rozvrátených rodín a vzťahov celkovo. Bežným sa stáva model nekompletnej alebo nefunkčnej rodiny, opačný prípad je považovaný skôr za výnimku. V rodine s matkou samoživiteľkou vyrastá aj Armin a jeho 9-ročná sestra Geza, pričom súrodenci majú spoločnú len matku. (V tejto súvislosti stojí za zmienku isté miesto v texte, na ktorom sa hlavný hrdina vo svojich úvahách vracia do spomienok na starých rodičov z matkinej strany ako na jediných jeho a sestriných spoločných príbuzných.) Popri tejto otázke sa autorka v knihe dotkla aj problematiky sociálnych rozdielov medzi ľuďmi; úplnej straty tabuizovania sexu, erotiky a nahoty; podobne i užívania alkoholu a mäkkých drog; nie ojedinelého riešenia osobných problémov samovraždou; nenápadných prejavov skrytej agresivity, ale i zmeny pohľadu na vieru v náboženskom ponímaní, ktorá sa stala niečím, čo sa viac-menej spája iba s minulosťou.

V živote hlavných hrdinov – Armina, Gezy a Arminovej priateľky Rebeky – dochádza v pomerne krátkom časovom intervale dvoch dní k zlomovým udalostiam vedúcim

k nečakane rýchlemu osobnostnému zreniu a zodpovednosti. V hraničnej životnej situácii, ktorá si žiada priamu voľbu smerujúcu k riešeniu, sa zrazu väčšina technických vymožeností, ktoré za bežných okolností sprevádzajú takmer každú ľudskú činnosť, stáva zbytočnou a skutočnú pomocnú ruku si môžu podať len ľudia navzájom. Dramatická situácia má pre hlavné postavy v konečnom dôsledku katarzný účinok, zároveň počas nej nachádzajú i to, čo dokáže zaplniť ich vnútornú prázdnotu, a to vytúženú osobnú blízkosť.

Iva Procházková vytvorila aj v tomto prípade výnimočný literárny text, ktorý má reálnu šancu pútavo a nenásilne primäť mladého čitateľa obklopeného realitou konzumnej spoločnosti k zamysleniu sa nad významom a dôležitosťou všeludských hodnôt a nenahraditeľnosťou priamych medziľudských vzťahov. Zároveň sa nazdávam, že vybrané podnety na uvažovanie by mohli byť prínosom nielen pri súkromnom tichom čítaní, ale i v rámci hodín literárnej výchovy v posledných ročníkoch základnej, no isto aj na strednej škole.

Slovenskému vydaniu Sovieho spevu by sme mohli vytknúť azda len nedôslednú korektúru, ktorá do konečnej knižnej podoby vpustila niekoľko preklepov a nedostatkov v interpunkcii (napríklad chýbajúca bodka na konci vety na s. 13, vítaj namiesto vitaj na s. 33, oficiálna manželstvo na s. 36, dodo namiesto dedo na s. 39 a pod.).